



Sygn. akt IV KK 214/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Rafał Malarski (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz (sprawozdawca)

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Olga Tyburc - Żelazek

w sprawie **G. R.**,

skazanego z art. 224 § 2 k.k. w zb. z art. 226 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,

w dniu 29 czerwca 2022 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w S.

z dnia 18 listopada 2021 r., sygn. akt II Ka (...),

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w E.

z dnia 19 sierpnia 2021 r., sygn. akt II K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej uchylenia
orzeczenia o środku kompensacyjnym (pkt III wyroku Sądu
pierwszej instancji) i w tym zakresie sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w S. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w E. z dnia 19 sierpnia 2021 r., sygn. akt II K (...), G. R. został uznany za winnego tego, że w dniu 21 października 2020 r. w E. przy ul. (...), a następnie w trakcie transportu do KPP w E. i SOR (...) Wojskowego Szpitala Klinicznego z Polikliniką SPZOZ w L., Filia w E. oraz w policyjnej izbie zatrzymań KPP w E., znieważył funkcjonariuszy KPP w E. - asp. sztab. M. K. i st. post. M. D. słowami powszechnie uznawanymi za obelżywe podczas i w związku z pełnieniem przez nich obowiązków służbowych, a także w celu zmuszenia do zaniechania prawnej czynności służbowej groził im spowodowaniem postępowania karnego oraz stosował przemoc w postaci wyrywania się i odpychania rąk,

tj. przestępstwa z art. 224 § 2 k.k. w zb. z art. 226 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., za które – na podstawie art. 224 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 37a k.k. w zw. z art. 33 § 1 i 3 k.k. – wymierzono mu karę grzywny w wymiarze 150 stawek dziennych, przyjmując wysokość jednej stawki na kwotę 30 zł. Ponadto, na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzeczono wobec oskarżonego zadośćuczynienie za doznaną krzywdę poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonych M. K. i M. D. kwot po 300 zł.

Od tego wyroku apelację wniósł obrońca oskarżonego, który – podnosząc zarzuty obrazy przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenie (art. 7 k.p.k.; art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 92 k.p.k., art. 410 k.p.k.; art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k.) oraz wskazując na mający być konsekwencją ww. naruszeń błąd w ustaleniach faktycznych, który miał wpływ na treść orzeczenia – wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu występkę, ewentualnie uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w S. wyrokiem z dnia 18 listopada 2021 r., sygn. akt II Ka (...), zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uchylił orzeczenie o środku kompensacyjnym w postaci obowiązku zapłaty na rzecz pokrzywdzonych kwot po 300 złotych tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Od tego wyroku kasację na niekorzyść skazanego wniósł Prokurator Generalny, który – zaskarżając wyrok w części uchylającej rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji o środku kompensacyjnym z art. 46 § 1 k.k. oraz niezawierającej

orzeczenia o którymkolwiek z wymienionych w art. 37a § 1 k.k. środków – podniósł zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 433 § 1 i 2 k.p.k. i art. 440 k.p.k., polegającego na niesłusznej, będącej następstwem skontrolowania orzeczenia Sądu pierwszej instancji poza granicami zarzutów podniesionych w apelacji obrońcy oskarżonego, zmianie orzeczenia Sądu *a quo*, poprzez uchylenie rozstrzygnięcia wydanego w przedmiocie zadośćuczynienia, zasądzonego na rzecz pokrzywdzonych w wysokości niższej niż przez nich wnioskowana, wskutek wyrażenia przez Sąd odwoławczy wadliwego, rażąco naruszającego art. 46 § 1 i § 3 k.k. poglądu, że kwota zadośćuczynienia winna być wyższa, jednak pokrzywdzeni winni dochodzić swoich roszczeń w całości na drodze postępowania cywilnego, w sytuacji gdy wskazane przepisy prawa materialnego stanowią o obligatoryjnym orzeczeniu na wniosek pokrzywdzonego lub innej uprawnionej osoby wymienionych w tych normach środków kompensacyjnych ze wskazaniem, że dochodzenie na drodze postępowania cywilnego odnosi się jedynie do niezaspokojonej części roszczenia, gdzie w konsekwencji utrzymania w mocy zaskarżonego wyroku w pozostałym zakresie, tj. skazania oskarżonego za czyn z art. 224 § 2 k.k. i art. 226 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i wymierzenia mu na podstawie art. 224 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. przy zastosowaniu art. 37a § 1 k.k. w zw. z art. 33 § 1 i 3 k.k. kary grzywny, Sąd *ad quem* w wyniku nienależytej kontroli odwoławczej dopuścił się również rażącego i mającego istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenia przepisu prawa materialnego, a mianowicie art. 37a § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym od 24 czerwca 2020 r., polegającego na nienależeniu na G. R., wymienionych w tym przepisie: środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku, orzeczenie których było obligatoryjne w przypadku wymierzenia kary grzywny zamiast kary pozbawienia wolności, jako wyłącznie przewidzianej w przepisie stanowiącym podstawę skazania.

Wniósł o uchylenie wyroku w części zaskarżonej niniejszą kasacją i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w S. do ponownego rozpoznania w tym zakresie w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, co uprawniało do jej rozpoznania na

posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

W pełni zasadnie Prokurator Generalny wskazał na wadliwość kontroli instancyjnej i pozbawione podstaw wyjście poza granice rozpoznawanego środka odwoławczego na podstawie art. 440 k.p.k. Lektura pisemnych motywów zaskarżonego wyroku prowadzi do wniosku, że Sąd odwoławczy upatrywał rażącej niesprawiedliwości orzeczenia w orzeczeniu na rzecz funkcjonariuszy Policji środka kompensacyjnego w toku postępowania karnego, podczas gdy w przekonaniu tego Sądu powinni oni dochodzić swoich roszczeń z tytułu wyrządzonej przestępstwem krzywdy w postępowaniu cywilnym. Na ten motyw trafnie zwrócił uwagę Prokurator Generalny. Oczywiście jest bowiem, że podjęta przez Sąd Okręgowy decyzja stanowi rażące naruszenie prawa materialnego. Zgodnie z art. 46 § 1 k.k., w razie skazania sąd może orzec, a na wniosek pokrzywdzonego lub innej osoby uprawnionej orzeka, stosując przepisy prawa cywilnego, obowiązek naprawienia, w całości albo w części, wyrządzonej przestępstwem szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. W realiach procesowych rozpoznawanej sprawy pokrzywdzeni złożyli wniosek o zadośćuczynienie na rozprawie głównej w dniu 18 maja 2021 r., a zatem w terminie określonym w art. 49a k.p.k., co obligowało Sąd *meriti* do orzeczenia środka kompensacyjnego w postaci zadośćuczynienia. Jedynie w sytuacji, gdyby orzeczenie obowiązku określonego w art. 46 § 1 k.k. było znacznie utrudnione, sąd może orzec zamiast tego obowiązku nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego w wysokości do 200 000 złotych (art. 46 § 2 k.k.).

Nie może również budzić wątpliwości treść art. 46 § 3 k.p.k., zgodnie z którym orzeczenie w postępowaniu karnym na rzecz pokrzywdzonego odszkodowania lub zadośćuczynienia nie stoi na przeszkodzie dochodzeniu przez niego niezaspokojonej części roszczenia w drodze postępowania cywilnego. W świetle powyższych unormowań pozbawienie funkcjonariuszy Policji uprawnienia do domagania się zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w wyniku przestępstw popełnionego na ich szkodę podczas lub w związku z wykonywaniem czynności służbowych nie znajduje żadnego uzasadnienia na płaszczyźnie normatywnej. Różnicowanie sytuacji procesowej pewnych kategorii pokrzywdzonych z tego powodu, że jest ona w większym stopniu narażona na wiktymizację sprzeczne jest także z celem procesu karnego, określonym w art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k. oraz funkcją

kompensacyjną prawa karnego.

Oczywiste jest również i to, że zaskarżone rozstrzygnięcie stanowi rażące naruszenie art. 37a k.k., które to unormowanie stanowiło jedną z podstaw wymiary kary grzywny, zamiast kary pozbawienia wolności. Jego brzmienie, na którym oparł się Sąd pierwszej instancji wynika z nowelizacji Kodeksu karnego, która weszła w życie 24 czerwca 2020 r. (Dz.U. z 2021 r., poz. 1072), zaś czyn przypisany skazanemu został popełniony w dniu 21 października 2021 r. Brak jest zatem wątpliwości co do poprawności zastosowania art. 37a k.k. przez Sąd pierwszej instancji. Zgodnie z art. 37a § 1 k.k. jeżeli przestępstwo jest zagrożone tylko karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat, a wymierzona za nie kara pozbawienia wolności nie byłaby surowsza od roku, sąd może zamiast tej kary orzec karę ograniczenia wolności nie niższą od 3 miesięcy albo grzywnę nie niższą od 100 stawek dziennych, jeżeli równocześnie orzeka środek karny, środek kompensacyjny lub przepadek. Zastosowanie tego unormowania przez Sąd pierwszej instancji i utrzymanie w tym zakresie wyroku przez Sąd odwoławczy nie pozwalało na uchylenie środka kompensacyjnego i nieorzeczenie w jego miejsce środka karnego, innego środka kompensacyjnego lub przepadku. Tym samym Sąd *ad quem* dopuścił się również rażącej obrazy art. 37a k.k. Niezbędne stało się zatem uchylenie zaskarżonego orzeczenia w części dotyczącej uchylenia orzeczenia o środku kompensacyjnym Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu w S. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Sąd ten weryfikując poprawność rozstrzygnięć Sądu pierwszej instancji w zakresie orzeczenia o środku kompensacyjnym będzie miał na uwadze poczynione rozważania.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.